

Vad var det som hände?

Så spännande det var. Att ta sig in i det övergivna huset. Vi smög ofta omkring där, min kompis och jag. Det var så fascinerande, som att färdas till en annan tid och gå runt bland alla tysta minnen - och möta det som varit människors liv. Vem var det som bott där och vad var det som hade hänt? Allt fanns kvar, möbler, porslin och tavlor. Minns särskilt tavlorna med de avfotograferade vita porslinsfigurerna mot en brun bakgrund i runda bruna träramar. De satt på väggarna med de lite buktade och fuktfläckade småblommiga tapeterna. Det kändes unket och fuktigt i huset, fastän det var mitt på sommaren. Ingen hade vädrat på länge. Ingen hade varit där. Förutom vi. Trodde vi. Trodde jag, ända tills vuxen ålder då jag nämnde det övergivna huset för min mamma. Hon och min kompis mamma hade också besökt det övergivna huset vid ett flertal tillfällen den sommaren!

Det var detta mitt barndomsminne från sommaren 1973 som överväldigade mig när jag såg Anna Perssons bilder som till synes är utklippta bitar av gamla tapeter och fyllda med berättelser, av minnen och av liv som levts.

Huset finns också med i Anna Perssons utställning – som den existentiella mittpunkten, som en symbol för samhället och som en symbol för människan själv. När huset finns med i våra drömmar symboliserar det ofta oss själva. Det som tilldrar sig i huset är det som sker inom oss. Är det därför dokusåpor som utspelar sig i hus är så ofantligt populära? Kanske fyller dessa hussåpor viktiga funktioner inom oss? Dels är det nog en identifikation. Det som händer inne i huset blir en återspeglning av oss själva. Dessutom, och det är väl bara att erkänna - vi människor är ofantligt nyfikna och intresserade av andra människors liv och göromål – inte minst det som sker innanför hemmets fyra väggar.

Eller är vi det? Det finns ju hur många människor som helst som lever ensamma – och som dör ensamma.

Nyfikenheten till trots, samhörighet är ingen självklarhet. För hur blir man delaktig i andra människors liv? Hur blir man en del av en grupp, i ett sammanhang? I vår rädsla att bli ensamma, att inte vara omtyckta, så försöker vi som sociala kameleonter att anpassa oss till gruppen, till koderna och till normerna.

I det videoverk som visas inne i huset i utställningen undersöker Anna Persson vad som styr det sociala samspelet mellan människor. I en triptyk visas tre grupper av människor med olika bakgrund och i olika åldrar. Tre individer rör sig mellan de olika grupperna. De ”inkräktande” individerna präglar grupperna och deras handlande reproduceras i gruppernas rörelsemönster och känslouttryck. När en ny person kommer in i gruppen förändras den. Alla individer måste återbefästa eller inta nya roller och positioner i gruppen.

Anna Persson är en iakttagare. Med serieteckningens berättande kontur och illustrationens dekorativa estetik har hon med en serie bilder närmast sig det osynliga livet, undersökt hemligheter och vår tids märkligheter.

Tapetmönstren, småblommiga som i ett torp från 1930-talet, tidlöst sofistikerat randiga eller maffigt stormönstrade som på 1970-talet ger en rad associationer som skapar känslor och väcker minnen, säkert både upplevda och ärvda. Vid närmare betraktande framträder också inlagda konturburna teckningar i tapeterna som föreställer människor i olika situationer. Det är som om berättelser och liv sitter i tapeterna, som om tapeterna har lyssnat, absorberat och såsom läskpapper sugit åt sig de liv som levts inom hemmets väggar.

Tillsammans blir tapetmönstren och de berättande teckningarna till visuella noveller, utan början och utan slut, som loopar. Novellerna tar sin utgångspunkt i begrepp eller fenomen i vår tid eller i människor som Anna Persson känner, har mött eller hört talas om. Ur detta drar hon trådar som hon gör till fiktiva gestalter och till visuella berättelser.

De till synes vanliga tapeterna med de serieteckningsaktiga figurerna ger en illusion av det dekorativa. Anna Persson använder det illustrativa och det dekorativa för att ladda de mångbottnade berättelserna.

Novellerna behandlar frågor om hur människan konstruerar sin tillvaro och vad mänsklig värdighet innebär utifrån den personliga integriteten och respekten för det privata, och för det som inte är samhällets norm. Berättelserna skildrar därmed också en känsla av utanförskap. Anna Persson arbetar med en estetik runt det privata och det personliga – men som samtidigt är det allmängiltiga, det som vi alla berörs av.

I berättelserna återfinns en rad gestalter. Där finns mannen som lever sitt liv på ett ben, paret som inte längre kan mötas och vars relation håller på att krascha, transvestiten med sin perukstock och sina högklackade skor, de gamla systrarna som levt tillsammans i hela sitt liv, borgmästaren som steker ägg och den ängsliga mormodern som i sin ensamhet har samma procedur varje dag, att leta efter ormar under sängen.

Det märkliga och kränkande fenomenet ”dvärgkastning” gestaltas också. Det är en tävling där normallånga människor kastar dvärgar. Detta brukade man roa sig med vid kungliga hov under medeltiden. Men först nyligen förbjöds det (i Frankrike i alla fall, vad jag vet).

I flera av berättelserna är det äldre personer som får gestalta olika fenomen. Inte minst är den svenska tanten väl representerad! En svensk tant ska väl inte...kan väl inte göra så, hon kan väl inte bära vapen eller slåss...eller vara självmordsbombare! Genom att utmana normen och uppfattningen om hur vi är och förväntas vara synliggörs det vansinniga i handlandet. Att mormor är självmordsbombare är lika absurt som vi borde tycka att det är att unga tonåringar har tillgång till vapen och kan skjuta ihjäl andra och sig själva, så som har skett vid ett flertal tillfällen i USA, till exempel i Columbine.

Berättelserna kan vara både knasiga och humoristiska - men de har nästan alltid en melankolisk klangbotten. Gemensamt för alla är att de är gestaltade med värme och hörsamhet och att de synliggör det osynliga, kanske det undanträngda, det som vi sällan talar om eller reflekterar över, fenomen, känslor och minnen som kan vara svåra att se, förstå eller att komma åt.

Tapeter som ofta är ganska anspråkslösa och lätt utbytbara, massproducerade och av ett obeständigt material, inger en känsla av förgänglighet. Inte sällan använder konstnärer idag förgängligheten som ett estetiskt begrepp, konstteoretiskt för att sätta idén om det odödliga konstverket i gungning men också för att förgängligheten är ett evigt mänskligt trauma. I Anna Perssons verk kan man därför säga att tapeten blir en slags vanitassymbol, så som den användes i 1600-talets stilleben, en påminnelse om livets ändlighet och alltings förgänglighet.

Men samtidigt är tapeterna i Anna Perssons verk inte tryckta och inte massproducerade utan de är tålmodigt och detaljrikt tecknade och målade, precis som de första målade tapeterna faktiskt skapades för hand av konstnärer. Men genom att associera till massproducerade tapeter fast den konstnärliga processen tar lång tid, är hantverkskrävande, pillig och pedantisk blir bilderna också en lek med modernismens tro på det unika verket.

”Blossarna”, som konstnären kallar dem, de vita skulpturerna som liknar utflutna klumpar, ges nästan mänskliga gestalter. De tränger ut ur huskroppen och ut på golvet. På blossarna återfinns precis som på tapeterna, de konturburna teckningarna. Här återges en mängd människogestalter i olika åldrar och med starka enskilda uttryck men mer som i ett sammelsurium – svårare att läsa som berättelser.

I Anna Perssons konstnärskap hör allt ihop, både i det personliga bildspråket som löper genom hennes konstnärskap och i beståndsdelar från tidigare verk som kan gästspela i nya och fogas ihop till nya betydelser. Hon snappar upp det som sker runt omkring henne, ofta i oförutsedda möten eller händelser, och ser, i motsats till vad många modernister ville hävda, ingen konflikt i att det är livet och dess erfarenheter som är källan till hennes konstnärskap.

Brädan i utställningen, är ett exempel. Det är ett objekt som har medverkat tidigare i utställningen ”Staben - en kommunal balansakt”. Den är inte vad den ser ut att vara utan en illusion, en trompe l’oeil, som bedrar ögat, vilket konstnärer i alla tider har ägnat sig åt, till många betraktares förtjusning. Vid en närmare titt visar det sig nämligen att brädan inte alls är riktig, förvisso är det en bräda men årsringarna och kvistmärkena är målade. Dessutom har de givits mänskliga gestalter. Dessa figurer är inte det första man tänker på – precis som i utställningens tapeter där man först ser de färgglada tapeterna och först därefter de tecknade människofiguerna. Figurerne i brädan är porträtt av Anna Perssons kollegor på Blå stället i Angered utanför Göteborg.

I den utställningen utgick hon från en arbetsplatssituation och dess frågor kring det personliga kontra det professionella, grupp tillhörighet, organisationsstrukturer, ledarskap och sociala koder. Framförallt har hon studerat glappet mellan den förväntade arbetsstrukturen och de faktiska rollerna, relationerna och positionerna.

Det personliga kontra det professionella, och det förväntade kontra det faktiska har också gestaltats i målningar där kollegorna på Blå stället har avbildats som siluetter och identifierats genom olika mönster som beskriver deras personligheter. Där finns mönstret med blommor som föreställer personen som är en mycket skicklig odlare med egen kolonilott. Snickaren har fått ett mönster som ser ut som en träbit, hon som läser till psykolog har frågetecknen som symbol och han som arbetar mycket med invandrargrupper har eldiga latinamerikanska färger,

gult, rött och grönt i sitt mönster. De presenteras tillsammans eller enskilt, med olika kroppsställningar, attityder och poser, högt upp eller långt ner i bilden beroende på vilka relationer och roller de har i gruppen.

Anna Persson arbetar gränslöst i olika medier och med ett postmodernistiskt förhållningssätt rör hon sig in och ut ur olika samarbeten och projekt, både inom konstvärlden och ut ur den. Ett exempel är arbetet inom ramen för Skådebanan i Västra Götalands projekt, Airis (Artists in Residence) på AstraZeneca där Anna Persson arbetade tillsammans med en personalgrupp under ett knappt år med att utveckla arbetsplatsens kreativa potential. Samarbetet resulterade i en utsmyckning i företagets nya byggnad. Personalen som stått som modeller gestaltas i siluetter i naturlig storlek. Genom kroppsspråk och gester visualiserar de företagets målsättningar, vilka är kreativitet, kommunikation, arbetsglädje, öppenhet, förtroende, kunskapsöverföring och gruppdynamik. Siluetterna ger om man vill associationer till 1700- och 1800-talets siluettklipp, men kanske ännu hellre till människofigurer på hållristningar. Inte minst de siluetter som är tryckta i glas ger en stark upplevelse av hållristningar och tanken fascinerar - kan människofigurer i hållristningarna ha utgått från skuggbilderna av de människor som under bronsåldern stod runt hållarna i facklornas sken?

Anna Persson kallar sitt arbete med att visualisera sociala strukturer, kroppsspråk, gruppstillhörighet, möten och sociala koder som ett utforskande av "sociala balansakter".

I det ligger också ett intresse för att verka för ett interagerande i konstprocessen. Såsom på Blå stället och på AstraZeneca har "brukarna" även tidigare varit medaktörer i den konstnärliga processen. På Österlövs skola i Skåne 2002, i samarbete med konstnären Pia König, deltog alla elever och lärare med sina siluetter vilka utgjorde beståndsdelar i en bild till en exteriör utsmyckning på skolan.

Anna Persson har utforskat siluetter på flera olika sätt, de kan nästan sägas ha blivit ett signum för hennes konstnärskap. Senaste arbetet med siluetter var inspirerade av modeillustrationer från olika decennier, i projektet Kate i utställningen Showroom på Bohusläns museum och i butik Lager157, Gällstad, i samarbete med Sjuhärads kommunalförbund. Där fortsatte hon att utforska begrepp som gruppstillhörighet, kroppsspråk och identitet. Anna Persson har även arbetat direkt med kläder och mode som en konceptuell utgångspunkt i utställningen "Discoduva – konsten att låna en identitet" i samarbete med kläddesignern Atte Gemzell. Tillsammans har de på uppdrag av Audi också re-designat en Audi TT Roadster.

I konstvärlden har begreppet "dekorativ konst" periodvis varit ett skällsord. Så var det när Anna Persson läste vid Valands konsthögskola under 1990-talet. Det illustrativa och det dekorativa ansågs vara utan konstnärligt värde. Just därför är det den estetiken som hon och många andra konstnärer arbetar med och utvecklar idag! Att arbeta med en dekorativ estetik och med sin konst närma sig design som Anna Persson gör, ligger i linje med den generösa attityd och den nyfikenhet som idag finns mellan konst och design.

Utifrån ett konceptuellt förhållningssätt söker Anna Persson det konstnärliga uttryck som står och balanserar mellan det till synes enbart dekorativa i förhållande till det

innehållsmässiga. Hennes konst kan på ett plan naturligtvis läsas som ”snygg konst” – men det är samtidigt det som är illusionen. Attraktionen och laddningen ligger i begreppspolerna illusion och verklighet, yta och djup. Tänk på att det inte alltid är vad det ser ut att vara. Titta en gång till!

Maria Carlgren